

Nr 24

Av herrar Björk och Hansson, *angående olovlig värvning.*

(Lika lydande med motion nr 72 i Andra kammaren)

I brottsbalken 19:12 heter det:

Om någon utan Kungl. Maj:ts tillstånd här i riket värvar folk till främmande krigstjänst eller därmed jämförlig tjänst eller förmår folk att olovligen begiva sig ur riket för att taga sådan tjänst, dömes för olovlig värvning till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om riket var i krig, till fängelse i högst två år.

Motivet till paragrafen är väsentligen av utrikespolitisk natur. Neutralitetsreglerna förbjuder en neutral stat att inom sina gränser upprätta väpnade styrkor för ingripande i främmande länder. Bestämmelsen går emellertid längre än vad neutralitetsreglerna kräver och är ägnad att minska riskerna för utrikespolitiska förvecklingar. Principen att Sveriges utrikespolitiska intressen i vissa fall har företräde framför den enskildes frihet att engagera sig för en främmande krigsmakt synes sålunda vara accepterad i lagstiftningen. Avvägningen mellan svenska intressen och den personliga friheten kan emellertid bli föremål för olika meningar. Mot paragrafens nuvarande utformning kan anföras att möjligheterna att kringgå den synes vara betydande. Enligt tillgängliga kommentarer förutsättes det sålunda att värvningsavtal skall ha kommit till stånd inom Sverige, om straffbestämmelsen skall kunna tillämpas. Muntlig överenskommelse om värvning, som bekräftas genom avtal på utländsk ort, synes alltså inte föranleda åtgärder. Genom att lagen säger att »folk» skall ha värvats, lär anställning av enstaka personer inte vara straffbar. Begreppet »tjänst» kan måhända ges en mer restriktiv tolkning än vad som vore önskvärt.

De utrikespolitiska motiv som legat bakom paragrafens tillkomst har under senare år förändrat karaktär. Problem uppkommer inte endast genom deltagande av svensk personal i europeiska staters krigsmakter. Också uppträdande av enstaka svenskar i militära konflikter i avlägsna delar av världen kan föranleda allvarliga och besvärande missförstånd om Sveriges utrikespolitik. Visserligen kan det hävdas att de svenska statsmakterna inte behöver ta ansvar för enskilda svenskars handlande i främmande länder. Men obestriddigt är att ett sådant handlande allvarligt kan skada inte endast svenska intressen utan också ett mera allmänt intresse att främja fredliga lösningar av militära konflikter. Om det befunnits angeläget att införa

restriktioner för svensk export av krigsmateriel i syfte att motverka en intensifiering av militära konflikter i främmande länder, kan en liknande argumentering drivas i fråga om svensk personals engagemang i konflikter mellan eller inom främmande stater. Ett generellt förbud för svenska medborgare att ta värvning i främmande krigsmakt skulle i dagens läge måhända inte stå i överensstämmelse med det allmänna rättsmedvetandet. Däremot synes tillräckliga skäl föreligga att skärpa och effektivisera straffbestämmelsen om värvning till främmande krigstjänst,

I detta sammanhang kan det uppmärksammas att olovlig värvning enligt brottsbalken 19:16 ej utan Konungens förordnande må åtalas av åklagare. Motivet tycks vara att åtal mot de i sextonde paragrafen uppräknade brotten i vissa fall skulle kunna framkalla utrikespolitiska svårigheter. Det är inte lätt att i dagens värld föreställa sig fall, där åtal mot olovlig värvning skulle medföra sådana svårigheter. Från utrikespolitisk synpunkt kan det snarast vara en fördel, om olovlig värvning bringas till åtal utan särskilt ställningstagande från Kungl. Maj:ts sida.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till ändring i paragraferna 19:12 och 19:16 i brottsbalken, syftande till skärpning och effektivisering av bestämmelserna mot olovlig värvning.

Stockholm den 14 januari 1970

Kaj Björk (s)

Torsten Hansson (s)